

Politický thriller. Rusko proti Nórsku v boji o Arktidu

EDÍCIA
LABYRINT

PER ARNE TOTLAND

O STO ROKOV
BUDE VŠETKO
ZABUDNUTÉ

premedia

Edícia LABYRINT, 18. zväzok

This translation has been published
with the financial support of NORLA

podporila vydanie tejto knihy

Per Arne Totland: O sto rokov bude všetko zabudnuté
Om hundre år er allting gjemt

Copyright © Per Arne Totland, 2015
Copyright © CAPPELEN DAMM AS 2015
Slovak edition © Premedia Group, s.r.o., 2016
Translation © Zuzana Demjánová, 2016
ISBN 978-80-8159-345-1

Predohra

Moskva, súčasnosť

Major Alexander Sergejevič Titov čakal už viac než hodinu. Pätnásť minút pred dohodnutým termínom sa hlásil u strážnika pred veľkou žltou budovou v Kremli. Viedli ho cez veľkolepé haly a chodby do priestoru vyhradenému pre návštevy pred kanceláriou prezidenta Ruskej federácie. Tam ho usadili na pohovku – trochu mäkkú na jeho vkus. Po niekoľkých minútach začal jeho chrbát protestovať. Bol o dvadsať centimetrov vyšší než priemerný ruský muž, a to malo aj svoje nevýhody. Stodeväťdesiatdva centimetrov vysoký major sa pohodlnejšie cítil v spartánsky zariadenej budove riaditeľstva SVR v Jasenove, juhozápadne od Moskvy.

V *Službe vnešnej razvedki*, ruskej spravodajskej organizácii pre zahraničné operácie, pôsobil Alexander Titov desať rokov. Miesto mu ponúkli v čase, keď slúžil v armáde a na plný úväzok začal v SVR pracovať bezprostredne po završení vzdelania. Posledných osem rokov patril pod Riaditeľstvo S, divíziu, ktorá zodpovedala za najnáročnejšie ilegálne operácie za hranicami vlasti.

Alexander Titov vedel, že spravil výnimočnú kariéru. Mal len 34 rokov a velil komplikovaným a nebezpečným operáciám proti teroristom na Kaukaze i načisto šialeným teroristom v Sýrii. Jeho posledná akcia nebola síce veľmi nebezpečná, no zároveň ho bavila asi najviac z tých, na ktorých sa doposiaľ zúčastnil. Na Ukrajine Titov viedol malú skupinu rýchleho nasadenia, ktorá sa snažila o destabilizáciu, vyvolávanie vzbúr a na Kryme a v ukrajinskej Doneckej oblasti

využívala takzvané občianske milície. Operácia sa im výnimočne podarila, aj vďaka nim bol teraz Krymský polostrov súčasťou Ruska. Nebolo to také nebezpečné a navyše ho to bavilo. Bolo to ako ukradnúť čokoládu päťročnému dieťaťu.

Jeho výkony si ľudia hore všimli. Povýšenie nedalo na seba dlho čakať, po ukrajinskej operácii ho vymenovali za majora. V SVR bolo len veľmi málo takých mladých majorov. Rozhodol sa, že to bude pokladať predovšetkým za dôsledok svojho pracovného nasadenia, a nie toho, že jeho dedko je generálom KGB na dôchodku a strýko Vladimir štátnym zástupcom na ministerstve zahraničných vecí. Ale ani to nebolo na škodu – prirodzene.

Alexander Titov sa ešte raz pozrel na hodinky. Čakal už takmer poldruha hodiny. Až tak ho to však neprekvapovalo. Muž v kancelárii bol známy tým, že necháva ľudí čakať alebo sám demonštratívne mešká. Raz dokonca nechal v Ríme čakať aj samotného pápeža, až po hodine sa zjavil na audiencii.

Aby si skrátil čas, pozoroval sa v jednom z mnohých veľkých zrkadiel, ktoré pokrývali steny v hale, kde sedel. Alexander Titov netrpel nízkym sebedomím. Teraz však cítil, ako mu nervózne sťahuje žalúdok. Bolo dôležité spraviť čo najlepší dojem, veď si ho vyžiadala na túto operáciu sám prezident.

V zrkadle pozoroval svoju vysokú a štíhlu postavu. Modré oči pod výrazným tmavým obočím si kriticky premeriavali obraz v zrkadle. Mal čierne vlasy a zahanbujúco rýchlo a husto zarastal. Dokonca i teraz, len tri hodiny po tom, ako sa oholil, sa mu zdalo, že vyzerá neoholene. Dúfal, že dojem vyváži elegantný tmavosivý oblek, biela košeľa a hodvábna modrá kravata. Alexander Titov sa rád pekne obliekal. Ženy mu z času na čas vytýkali, že je márnivý, vedel však, že aj vďaka tomu ho Rusky považujú za atraktívneho. Takých mužov nebol v Rusku práve prebytok.

V SVR sa nevyznamenal v boji zblízka či so zbraňou v ruke. Celkom mu to šlo, iní však boli oveľa lepší. Najlepších preradili do tajnej elitnej skupiny *Zaslon*, ktorá tiež patrila k SVR. Často s ňou spolupracoval. Titov to vedel s ľuďmi – v tom bol dobrý. Bol šarmantný, sebedomý a dokázal hladko zapadnúť do akéhokolvek prostredia medzi

akýchkoľvek ľudí. Či už išlo o ruských investorov v Londýne, alebo džihádristov na Blízkom východe. Jeho mentor v SVR raz vyhlásil, že Titov sa mal stať politikom, tak spoľahlivo dokázal ľudí zmiašť. Na Ukrajine ťažil viac ako kdekoľvek inde práve z týchto schopností.

Alexander Titov sa poobzeral po miestnosti. Veľký salón osvetľovali lustre, ktoré viseli pod klenutým stropom s pozlátenými ozdobami. Steny pokrývali zrkadlá a parkety boli poukladané do zložitých vzorov. Mäkké perzské koberce tlmili zvuky a prispievali k exkluzívnemu dojmu. Nábytok v štýle rokoko síce dorazil do Ruska neskoro, no v cárskej rodine a meštianskych domácnostiach ho uprednostňovali až do vypuknutia revolúcie. Po páde Sovietskeho zväzu zažilo rokoko renesanciu. Titov si pomyslel, že tieto priestory teraz vyzerajú asi tak ako v čase panovania cára. V budove, v ktorej sa práve nachádzal, sídlil po revolúcii v roku 1917 Vladimir Lenin a sedem generálnych tajomníkov sovietskej komunistickej strany, počnúc Josifom Stalinom a končiac Michailom Gorbačovom. A teraz tu sídli prezident Ruskej federácie. Hoci vraj radšej pracuje vo svojej rezidencii za mestom.

Alexander Titov práve zodvihol ruku, že si opráši neviditeľné zrnko prachu z fazóny saka, keď sa dvere otvorili a v nich sa zjavil nízky, rozložitý muž s hlavou vyholenou dohľadka a modrými značkovými okuliarmi v trochu pritesnom obleku Armani.

„Je pripravený prijať vás, major Titov.“

Alexander Titov vstal a kráčal za mužom cez krátku chodbu a ďalšie dvere. Počul, ako sa za ním zavreli. Miestnosť, do ktorej vošiel, bola o čosi jednoduchšia, ale ešte stále niesla stopy minulosti. Tu sa rozhodovalo o závažných veciach, toto nebolo miesto na spoločenské posedenia. Konča miestnosti stál stôl so šiestimi stoličkami po každej strane. Napravo pri okne si všimol kresielka. Na stene vľavo visela veľká mapa Ruska. A pri nej stál bohato zdobený písací stôl s kancelárskou stoličkou potiahnutou čiernou kožou. Za ním sa vynímal ruský štátny znak: dvojhlavý orol so štítom uprostred. Štátny znak lemovali dve vlajky: ruská naľavo a prezidentská napravo. Od stola ho sledoval čierny labrador. Pes sa spýtavo pozrel na svojho pána. Očividne však nedostal povolenie ísť ho privítať, nuž opäť zavrel oči.

Titov sa postavil pred stolom do pozoru a rýchlo zodvihol oči k štátnemu znaku. Celkom sa sem ten starý cársky symbol hodí, ako tam tak visí na stene, napadlo mu. Potom sa spamätal a prekliat svoj sklon k irónii. Sústredil sa na muža za stolom.

Nasledovala minúta ticha. Muž bol zahĺbený do akéhosi dokumentu a na okraj papiera si zapísal niekoľko poznámok.

Potom zodvihol pohľad a Titovovo dlhé telo si premeral pár ľadovomodrých očí. Muž hodnú chvíľu mlčal. Nepozdáva sa mu moja výška, veď má len meter sedemdesiat, napadlo Titovovi, no hneď tú myšlienku potlačil a formálne sa uklonil.

„Vďaka, že ste prišli, Alexander Sergejevič. Viem, že vás už oboznámili s operáciou, ale chcel som sa s vami stretnúť osobne, kým odcestujete.“

„Je to pre mňa veľká česť, pán prezident.“

„To ja som poctený, že velím takému prvotriednemu dôstojníkovi ako si ty. Poznám sa dobre s tvojím dedom i strýkom – ako iste vieš. Čiže viem o tvojich výnimočných schopnostiach. A ako som pochopil, do tejto úlohy sa púšťaš aj z osobných pohnútok. Zaujímáš sa o operácie v Nórsku?“ Titov so všimol, že prezident mu začal tykať – pravdepodobne preto, aby pri rozhovore s mladým majorom vytvoril kamarátsku atmosféru.

„Veľmi, pán prezident. A, prirodzene, považujem za výnimočné, že budem operovať v Nórsku.“

Titovovi zišli na um rodinné príbehy – koľko sa ich len napočúval: o dedovi, ktorého vykázali z Nórska, keď odhalili agentku KGB Haavikovou, a o tom, ako ho neskôr v celom svete verejne spájali s Treholtovým prípadom. Napriek tomu, že sa to celé udialo pred viac ako tridsiatimi rokmi, keď bol Alexander Titov len malý chlapec, poverenie ho potešilo. Núkala sa mu možnosť odplatiť sa. Prezident prikývol, akoby mu čítal myšlienky.

„To rád počujem. My Rusi máme dobrú pamäť a navyše sme trezriví, čakáme, kým udrie hodina, v ktorej bude učinené spravodlivosti zadosť. A práve o to pri tejto operácii ide. Po takmer sto rokoch dostane Rusko to, na čo má právo a čo si zaslúži. Nejde len o to, že žiadame splnenie starej dohody. Arktída je, ako všetci vieme, dôle-

žitou súčasťou Ruska. Ak splníš túto úlohu tak, ako si prajeme, bude to neoceniteľný prínos pre vlasť, Alexander Sergejevič.“

Titovovi sa zdalo akoby ešte o pár centimetrov podrástol. Nervozita, ktorú pociťoval, keď čakal pred prezidentovou pracovňou, z neho vyprchala. Bol hrdý na úlohu, ktorá ho čakala. Prezident sa vyjadroval azda trochu strojene, ale to nič nemenilo na tom, že najdôležitejší muž krajiny ho poveril úlohou, ktorá zmení dejiny.

„Vďaka, pán prezident. O všetkom ma podrobne informovali a mám k dispozícii zdroje a právomoci potrebné na vykonanie operácie. Už zajtra odchádzam do Nórska.“

„Výborne. Musím priznať, že ti závidím. Ako vieš, môj život sa predtým, ako som vstúpil do politiky, neodlišoval od tvojho. Nevravím, že by som sa túžil vrátiť späť v čase, ale veru by sa mi páčilo zúčastniť sa na takýchto operáciách. Ako budeš postupovať?“

„Plánujem začať v Longyearbyene, malej obci, kde sa dokumenty objavili. Popoludní odcestujem do Osla a potom včas ráno na Svalbard. Ak tomu dobre rozumiem, ide o malé a prehľadné spoločenstvo, mám však dobrý krycí príbeh – bude fungovať. V Longyearbyene žilo vždy veľa Rusov. Navyše sa už posily, ktoré budem potrebovať, plavia do Barentsburgu.“

„Viete, kde presne sa teraz dokument nachádza?“

„Nie, zachytili sme e-mail svalbardského *sysselmanna* – hlavy miestnej samosprávy nórskeho ministerstvu spravodlivosti.“

Voľakedajší vysoký dôstojník KGB sa usmial, čo veru nerobil často. Očividne sa mu páčilo, že je ešte stále blízko pri lietajúcich trieskach.

„Dobre. Už ťa nebudem dlhšie zdržiavať. Len som sa chcel s tebou stretnúť, zaželať ti šťastie a zdôrazniť, ako neskonale dôležitá je táto operácia pre našu vlasť. Vďaka za to, že si sa zastavil, šťastnú cestu, Alexander Sergejevič.“

Titov sa vzpriamril a prijal prezidentovu natiahnutú ruku. Takmer zasalutoval, no v poslednej chvíli si uvedomil, že je v civile.

„Vďaka, pán prezident. Nesklamem vás. Dovidenia.“

Keď sa za Alexandrom Titovom zavreli dvere, vytiahol prezident opäť papiere, ktoré študoval pred rozhovorom s mladým majorom. Po niekoľkých sekundách ich však musel odložiť. Tá záležitosť ho rozrušila viac, ako predpokladal. Bolo by významným víťazstvom pre Rusko, keby sa operácia podarila. Rozloženie moci v Arktíde by sa úplne zmenilo. Malá susedná krajina na západe by musela uznať porážku a hlava Ruskej federácie by si pripísala na vrub ďalší triumf. K ruskému impériu by mohol pričleniť aj túto oblasť. A strategický význam, aký má tá oblasť v Arktíde, pokojne znesie porovnanie s tým, aký významný je Krym pre oblasť Čierneho a Stredozemného mora a Blízkeho východu.

O dokumente ho informovali už v roku 2000, celkom na počiatku jeho prvého prezidentského obdobia. Údajná dohoda s Nórskom bola kremelskou legendou. Celý rad generálnych tajomníkov komunistickej strany počas sovietskeho obdobia informovali o dokumente, keď nastupovali do úradu. Po páde Sovietskeho zväzu ho vedno s Borisom Jeľcinom brífovali o mýtickom dokumente, ktorý v Moskve nikdy nikto nevidel.

Prezident si nalial do pohára vodu z karafy na písacom stole. Na rozdiel od čias, keď žil ako dôstojník KGB v Drážďanoch, bol veľmi striedmy s alkoholom a len zriedkakedy si pripíjal. Teraz vzal do ruky pohár vody a mlčky ho pozdvihol na prípitok. Pomyslenie na to, že by bolo možné pripojiť Svalbard k Rusku, ho naplňalo spokojnosťou.

Prvá část

1920 – 1924

Prvá kapitola

Paríž, pondelok 9. február 1920

Riaditeľ oddelenia nórskeho ministerstva zahraničných vecí Eilert Wide sa zobudil v barónovej posteli. Prísne vzaté vyliezol z barónovej postele pre niekoľkými hodinami a druhú polovicu noci strávil v hosťovskej izbe. Aj táto posteľ však patrila predsa barónovi. Obaja sa zhodli na tom, že by mal začať deň práve tu, aby sa vyhlí zvedavým pohľadom služobníctva.

Eilert Wide dorazil do Paríža pred štyrmi dňami. A za ten čas zažil extravagantnosti, o akých sa mu predtým ani nesnívalo. A to napriek tomu, že bol zvyknutý pohybovať sa v spoločnosti významných mužov, veď napokon vyrástol medzi bergenskými mešťanmi a na ministerstve strávil už nejaký ten rok. Avšak k barónovmu okruhu priateľov patril zdanlivo nekonečný rad šľachticov, štátnikov a diplomatov zo všetkých končín sveta. Barón si nenechal ujsť príležitosť sľúbiť sa v žiare svojich medzinárodných známostí.

V tú zimu sa zišiel v Paríži celý svet. Mierové rokovania po veľkej vojne prebiehali už niekoľko mesiacov a víťazné mocnosti postupne vyriešili viacero spleťtých problémov. Nie všetci sa na nich mohli zúčastniť. Nemecko, ktoré vojnu prehralo, muselo prijať diktát. Na Rusko sa po boľševickej revolúcii ostatní pozerali ako na nie veľmi čistotného psa, a teda ani Sovietov nepozvali k stolu. Amerika, Anglicko, Francúzsko a Taliansko spoločne vyhúťali, ako sa podeliť. A uprostred tohto všetkého sa ocitol špičkový nórsky diplomat, ktorý pendloval medzi elegantnými večerami, dôvernými konferenciami

a recepciami. Wideho hostiteľ hojne využíval barónsky titul, ktorý zdedil po svojich dánskych predkoch, a to napriek tomu, že v Nórsku zrušili šľachtický stav už pred sto rokmi.

Všetci sa zhodli na tom, že barón je dobrý diplomat. Ale vedel aj, že mnohí ťažko znášajú jeho samolúby a pompézny životný štýl a že pri niekoľkých príležitostiach ho práve preň nevymenovali za nórskeho ministra zahraničných vecí. Kráľ Haakon sa vraj sám pričínil o to, aby baróna nezvolili za štátneho radcu.

Wide sa v susednej kúpeľni rýchlo oholil, umyl a obliekol sa do šiat vhodných na predpoludnie. Na okamih zastal pred jedným z veľkých zrkadiel v miestnosti. Videl v ňom pomerne drobnú postavu. Bol taký nízky, že väčšina mužov naňho hľadela zvrchu. Veľmi často sa snažili neznámi ľudia zamaskovať prekvapenie, keď im stisol pri pozdrave ruku detsky útlou dlaňou. Peknú a symetrickú tvár lemovali plavé kučery. Ladila s jeho drobným telom.

Za detským výzorom sa skrýval výnimočný intelekt. To vďaka nemu spravil Eilert Wide na ministerstve zahraničných vecí veľkú kariéru. Vo veku 36 rokov bol jedným z dvoch generálnych riaditeľov na ministerstve. Väčšina ľudí oceňovala jeho schopnosť analyzovať zložité prípady a navrhnúť vhodné riešenie. V parlamente a vo vláde počúvali jeho rady a názory a prikladali im váhu. Avšak nemal priateľov. Medzi diplomatmi ho považovali za čudáka. Zlé jazyky na ministerstve mu raz dali prezývku Malý lord Fauntleroy a tá mu prischla.

Nik na ministerstve zahraničných vecí však nevedel o Wideho temnom tajomstve. Aspoň si to myslel. O tajomstve, pre ktoré by sa dostal nielen do väzenia, ale ktoré by navyše vyvolalo aj obrovský škandál.

Preto bol Wide neustále nervózny. Posledné dni ustúpil jeho nepokoj trochu do pozadia, barón mu totiž predviedol, ako sa dá v Paríži žiť – a to sa veru riadne líšilo od jeho života doma v Kristianii. Súčasne však prepadal pochybám. Barón zvykol z času na čas čosi naznačiť a Wide sa desil toho, že ho ostatní členovia delegácie začnú podozrievať.

Jeho úvahy prerušilo klopanie na dvere. Dnu vošla služobná, položila na stôl tácku s raňajkami, rozpačito sa uklonila a už jej nebolo.

Wide sa usadil, nalial si kávu, natrel si na čerstvý croissant marmeládu a pustil sa do jedla.

Bol vedúci delegácie ministerstva zahraničných vecí, preto ho barón ubytoval vo svojej rezidencii na 25 rue de Surène. Zvyšných členov nórskeho kontingentu umiestnili do hotela neďaleko nórskeho vyslanectva v siedmom obvode na druhom brehu Seiny. Doteraz sa nikto nad barónovou pohostinnosťou nepozastavil.

Barónova rezidencia na 25 rue de Surène zaberala pol bloku v štvrtom parížskom obvode a susedila s Elyzejským palácom, kde sídlil francúzsky prezident. Barónov palác pozostával z dvoch krídel. Dvojposchodové krídlo bolo obrátené do ulice rue de Surène a cez hlavný vchod tvorený dvoma bránami sa vchádzalo do veľkých salónov. Štvorposchodové krídlo smerovalo na ulicu rue d'Aguessau a okrem iného sa tu nachádzali aj izby baróna a barónky. Keď Wide v noci opúšťal barónovu posteľ, zamak nervózne sa ho spýtal, kde sa nachádza barónka. Barón sa usmial a odvetil mu, že Mary je na návšteve priateľky v Lyone a nečaká ju pred obedom. Dodal, že jeho manželský život vyzerá trochu inak ako v malomeštiackej Kristianii.

„Niežeby sme sa nemali radi – ale náš zväzok sa zakladá na iných hodnotách, nie na telesnom vzťahu,“ zveril sa svojmu o takmer tridsať rokov mladšiemu priateľovi.

Zariadenie domu vypovedalo veľa o barónovom bohatstve. Pochádzal z dobre postavenej šľachtickej rodiny a navyše sa mu dvakrát podarilo bohato sa oženiť. Jeho súčasná manželka bola pôvodom Američanka a ako Wide pochopil, bola veľmi vyhľadávaná v kruhoch parížskej smotánky.

V jednom zo salónov na prízemí narazil na baróna Fritza Wedela Jarlsberga. Barón vstal, keď Wide vkročil do miestnosti, zložil čerstvé vydanie *Le Figaro*, ktoré si práve čítal, podal mu ruku a formálne ho pozdravil. Bol to vysoký mocný holohlavý muž s pestovanými prešedivenými fúzmi. Wide si pomyslel, že jeho prenikavý pohľad a vyžarovanie poľahky zaplnia celý salón. V Kristianii považovali mnohí Wedela Jarlsberga za vystatovačného, ale občas skutočne očarujúceho chlapíka. Iní tvrdili, že je to najlepší nórsky diplomat.

Mali pravdu – aj jedni, aj druhí. Wide sa domnieval, že Nórsko by malo v mnohých ohľadoch slabšie medzinárodné postavenie, keby nie Fritza Wedela Jarlsberga.

Drobný muž si všimol aj to, že je veľmi moderne oblečený. Mal na sebe tmavosivý prúžkovaný vlnený oblek amerického strihu. Biela košeľa mala dlhý golier podľa poslednej módy a hodvábnu karmínovočervenú kravatu zdobili veľké svetlosivé bodky. Wide sa vo svojom klasickom obleku – v dlhšom tmavom saku a nohaviciach so sivými prúžkami, cítil nepatrične a staromódne. Ale v to ráno nevďačil Wedel Jarlsberg za dobrú náladu konfekcii.

„Dnes budeme utvárať nórske dejiny, môj drahý Wide. Deviaty február 1920 sa dostane do dejepisných kníh ako deň, keď sa Špicbergy stali súčasťou Nórska!“

Wide prikývol.

„Bezpochyby to bude veľký deň. A vám, Wedel, prináleží za to najväčšia vďaka. Bez vašich vízií, odvahy konať a diplomatickej múdrosti by to nebolo možné. Ani vy ste však nedostali všetko, čo ste chceli? Nórsko nebude mať žiadnu africkú kolóniu, ani na pobreží pri Murmanskú nám nič nepribudne, či áno?“

Wedel Jarlsberg sa očividne uspokojil s lichôtkou a rozhodol sa, že prepočuje kyslý podtón Wideho otázky. Práve barón si počas mierových rokovaní po ukončení vojny ako prvý uvedomil, že Nórsko má možnosť získať kontrolu nad Špicbergmi. V priebehu roka usporiadali niekoľko diplomatických konferencií o Špicbergoch a zvyšku súostrovia na severe. Nedospeli k ničomu. Okrem Nórska prejavovalo záujem o oblasť, ktorá bola doteraz takzvanou *terra nullius* – zem nikoho, aj niekoľko iných krajín.

V roku 1914 vypukla veľká vojna, ktorá mnohé zmenila. Po uzavretí mieru v roku 1918 riešili Američania a Briti dôležitejšie záležitosti ako Špicbergy. Nemecko sa krčilo pri zemi so zlomenou chrbticou – a nemalo na rozhodovanie žiadny vplyv. Rusko malo plné ruky práce so zvládnutím revolúcie a občianskou vojnou a vykázali ho spomedzi slušnej európskej spoločnosti. Neutrálne Nórsko sa tešilo medzi víťaznými mocnosťami veľkým sympatiám. Obchodná flotila krajiny utrpela počas vojny veľké straty. Za obeť nemeckej

ponorkovej vojny padlo nespočetné množstvo nórskeho námorníkov a obchodných lodí.

Skúsený diplomat Wedel Jarlsberg zavetрил šancu. Primal vládu a parlament, aby počas parížskych rokovaní vyrukovali so Špicbergmi. Ale tam sa Jarlsberg nezastavil. Nadhodil aj to, že by malo Nórsko dostať navyše aj nejakú africkú kolóniu a časť severného Ruska – oblasť na východ od Finnmarky. Tieto požiadavky sa stretli v Kristianii so značným rozčúlením, v Paríži sa nad nimi zhovievavo pousmiali.

Všetci sa však zhodli na tom, že Špicbergy by mali byť v budúcnosti nórskeho teritórium. Po niekoľkomesačných doťahovačkách s nórskou vládou a komisiou, ktorú zriadili v Paríži na vyriešenie špicberskej kauzy, bola konečne na svete dohoda pripravená na podpis.

„Nuž, dosiahli sme vskutku dobrý výsledok. Uvedomujem si, že sme mohli získať viac, pokiaľ ide o Afriku a Murmansk. Ale ako viete, jeho veličenstvo spolu s vládou zatiahli brzdu. Je to, samozrejme, celkom v poriadku.“

Wedel Jarlsberg sa obrátil a podišiel k stolu pri okne. Stála na ňom drevená škatuľka. Vzal ju do ruky, vrátil sa k Widemu a otvoril ju.

„Pozrite sa, Wide. Tento nádherný strieborný kalamár a zlaté pierko som dostal pri príležitosti podpisu dohody do daru od nórskeho zastupiteľstva v Paríži. Počas popoludňajšej ceremónie príde naň rad. Tunajší Nóri vedia oceniť moje nasadenie, hoci vláda a parlament to nie vždy robia. Iné azda ani nemožno od nich očakávať. Povedzme si to priamo: naše politické orgány sú obsadené Setesdalčanmi a sedliakmi z Jærenu – tí veru nechápu súvislosti medzinárodnej politiky a nevzťahujú sa v diplomatických záležitostiach.“

Eilert Wide bol korektný vysoký štátny úradník, nuž považoval jeho charakteristiku za trochu hrubo načrtnutú. Otvoril ústa, že zaprotestuje proti ohováraniu parlamentu a vlády. Navyše chcel poukázať na to, že dohoda je výsledkom práce vlády i štátnych úradníkov. Rozmyslel si to však. Namiesto toho sa rozhodol preladiť na bezpečnejšiu nótu.

„Najdôležitejšie je, že to dopadlo tak dobre, ako sme vari ani ne dúfali.“

Parížske rokovania vyústili do uznania nórskej zvrchovanosti na Špicbergoch. Občania všetkých krajín, ktoré sa pripoja k dohode, mali byť zrovnoprávnení, pokiaľ išlo o ťažbu v ľadovej pustine, a súostrovia malo byť od dnešného dňa považované za demilitarizovanú zónu. V Kristianii sa dohoda stala významným symbolom a vnímali ju ako nadviazanie na nórsku polárnu tradíciu a dôležitú tehlu pri budovaní identity mladého národa.

„Prirodzene, najdôležitejší je prístup k uhoľným ložiskám. Po ukončení vojny ceny uhlia dramaticky narástli a vďaka tejto dohode bude Nórsko sebestačné.“ Eilert Wide sa nevyžíval vo veľkých slovách – na rozdiel od svojich kolegov v diplomacii sa považoval skôr za praktického byrokrata.

Wedel Jarlsberg zagestikuloval zľahka netrpezlivo jednou rukou, zatiaľ čo druhou zašmátral vo vreckách a hľadal zápalky, aby si zapálil cigaru, ktorú si vopchal medzi pery. Vysoký úradník ministerstva zahraničných vecí sa usiloval odvieť rozhovor iným smerom.

„Samozrejme, že je to dôležité. Ale uvidíme, koľko ľudí vôbec prejaví záujem o podnikanie na ďalekom severe. Naopak to, že Špicbergy budú demilitarizovanou zónou, je pre Nórsko kľúčové. Nie sme veru vojenská veľmoc a nedokázali by sme Špicbergy v rámci prípadného konfliktu ubrániť. Čo však teraz určite využijeme, drahý Wide, je nórsky diplomatický a politický triumf. Umiestnili sme našu krajinu na mapu sveta a ukázali sme všetkým, že s Nórskom treba rátať, keď sa rokuje o dôležitých medzinárodných otázkach.“

Generálny riaditeľ Eilert Wide sa rozhodol, že bude opäť radšej držať jazyk za zubami.

Pršalo celé predpoludnie, ale keď sa Wedel Jarlsberg s Widem pred jednou vybrali z domu, aby sa stretli so zvyškom nórskej delegácie, dážď ustal. Nad hlavným mestom Francúzska však naďalej viseli ťažké mračná.

Wedel Jarlsberg pozval delegáciu na obed do svojho klubu Cercle de l'Union interalliée. Barón v posledných dňoch pri viacerých príležitostiach šikovne poznamenal, že ide o najexkluzívnejší parížsky pánsky klub, kam chodia len najvýznamnejší politici, diplomati

a podnikatelia. Klub sa nachádzal na 33 rue du Faubourg Saint-Honoré, len niekoľko blokov od Jarlsbergovho paláca. S Widem sa preto rozhodli, že tých štyristo metrov po rue d'Aguessau k Faubourg Saint-Honoré prejdú pešo.

Vkročili do nenápadnej brány na čísle 33, prešli cez dvor a vyšli po schodoch do klubu. Bol vyberane zariadený, steny zdobilo umenie a zo stropov viseli veľkolepé lustre – to však Eilerta Wideho nefascinovalo natoľko ako ticho, ktoré tam vládlo. Hoci boli vo všetkých salónoch ľudia a všimol si, že sa rozprávajú, robili to tlmenými hlasmi, čo viac ako hocičo iné zdôrazňovalo honosný charakter podniku.

V jednom zo salónov Wedel Jarlsberg zastal a zvitáľ sa s veľmi elegantne oblečeným štyridsiatnikom. Pustili sa do rozhovoru a k Widemu doliehali len útržky viet. Pochopil však, že ide o autá. Muž mal nezvyčajne pozitívne vyžarovanie a Nór si všimol, že súhlasí so všetkým, čo barón povedal. Napadlo mu, či nie je obchodník. Francúz sa s nimi napokon rozlúčil a stisol Wedelovi ruku. Obaja Nóri pokračovali ďalej.

„To bol môj dobrý priateľ André Citroën. Veľmi úspešný podnikateľ. Počas vojny nazhromaždil slušný majetok – vyrábal zbrane. Teraz už nie je trh so zbraňami to, čo býval, nuž sa rozhodol vyrábať autá. Sú trochu primálne na môj vkus, ale objednal som jedno pre Mary. Jednoducho miluje jeho malý model.“

„Milé meno. Citroën znamená citrón, či nie?“

„Správne. Andrého dedo bol holandský obchodník s tropickým ovocím, jeho zákazníci ho poznali ako citrónového muža. Andrého otec, mimochodom výnimočne úspešný obchodník s diamantmi, si zmenil meno na Citroën. Tadiaľto...“

Wedel Jarlsberg viedol Wideho hore po širokých schodoch, ktoré lemovali nevelké mramorové sošky, na druhé poschodie. Počul, ako barón vysvetľuje sluhovi, že očakávajú niekoľko nórskeho hostí. Požiadal ho, aby ich láskavo odprevadil do salónu a objednal šampanské.

Z okna Wide dovidel do malého parku, ktorý patril klubu. Nikoho z členov nelákalo sedieť vonku v sychravom počasí, všetky stoly boli prázdne. Opäť sa rozpršalo. Za holými stromami zazrel autá premávajúce po Avenue des Champs-Élysées.

Ticho v priestoroch klubu Cercle interalliées prerušili hlasy hovoriace po nórsky. Po chvíli voviedli do salónu štyroch mužov. Všetci boli oblečení rovnako nepatrne staromódne ako Wide. Šlo o členov nórskej delegácie, ktorí sa zúčastňovali na posledných rokovaníach o Špicberskej dohode: Arnold Ræstad, doktor práv a poradca ministerstva zahraničných vecí ohľadne Špicbergov, polárny bádateľ Gunnar Isachsen a voľakedajší minister spravodlivosti Fredrik Stang, ktorého požiadali o právne poradenstvo počas rokovaní. Posledným mužom v skupinke bol nórsky chargé d'affaires v Paríži Fredrik Jakhelln.

Zatiaľ čo sa podávalo šampanské, obdivovali Nóri prepychové priestory klubu Wedela Jarlsberga. Barón žiaril spokojnosťou.

„Toto je, páni moji, miesto, kde sídli staromódna, ale napriek tomu očarujúca zdvorilosť. Neviete, čo je to zdvorilosť, kým nepobudnete v týchto francúzskych kruhoch. Zdvorilosť, drahí priatelia, je najlepšia zbraň v styku s ľuďmi a uspokojuje nielen toho, koho ňou zahrniete, ale aj vás samotných.“

Nóri si vymenili pohľady, ale nik nekomentoval barónovo tvrdenie.

Po chvíli vplával do salónu sluha a diskrétno Jarlsbergovi pošepol, že sú pripravení podávať pánom obed. Wedel Jarlsberg si pripil na polárnu veľmoc Nórsko a následne odviedol skupinku dole schodmi na prvé poschodie.

Pred jedálenským salónom zazrel Wide vysokého zachmúreného muža, ktorý mohol mať približne sedemdesiat rokov. Napriek svojmu veku pôsobil energicky a silne. Wedel Jarlsberg sa ospravedlnil, podišiel k nemu a podal mu ruku. Starší pán bol ešte vyšší ako Wedel Jarlsberg a Wide si všimol, že pôsobí na rozdiel od baróna, ktorý zápalisto o čomsi rozprával, odmerane, ba dokonca to hraničilo s blahosklonnosťou.

Krátko na to sa Wedel Jarlsberg vrátil k Nórom.

„Azda poznáte Ferdinanda Focha, vrchného veliteľa vojsk Dohody. Len som mu chcel pogratulovať. Generála Focha práve zvolili za nového prezidenta klubu. Je to úžasný muž, ale obávam sa, že toho starého vojaka načisto zmáha pesimizmus. Tvrdí, že Versailleská dohoda nie je mierové riešenie. Zanovito trvá na tom, že ju možno považovať len za pokoj zbraní, ktorý bude trvať azda nasledujúcich dvadsať rokov. Ale dost' o tom. Teraz sa naobedujeme.“

Šiestich Nórov odviekli k hlavnému stolu, uprostred veľkej klubovej jedálne. Okolo nich sedeli pri menších stoloch členovia Cercle interalliées a ich hostia. Jednu stenu obdĺžnikovej miestnosti pokrývali zrkadlá, oproti nimi boli dvere, ktorými sa dalo vyjsť do parku. Všetci boli, prirodzene, spokojní s tým, že Špicbergy a okolité ostrovy či Svalbard – ako súostrovie teraz tiež volali – napokon pripadne Nórom. Súčasne však pochybovali, či sa im naozaj podarí presadiť nórsku suverenitu aj v praxi.

Pretože nórska vlajka sa zatrepoce nad Špicbergmi, až keď všetky krajiny, ktoré sa o sever zaujímajú, dohodu akceptujú. A bolo nanajvýš nejasné, či a kedy Nemecko a Rusko uznajú nórsku zvrchovanosť. Špicberskú dohodu mohli teda vnímať len ako polovičné víťazstvo – hoci dôležité – na ceste k získaniu suverenity na Špicbergoch. Keď sa Fritz Wedel Jarlsberg pustil do analýzy situácie, väčšina mužov pri stole prikyvovala.

„Proti dohode bude určite najviac protestovať Rusko. Ale čo nás po tom? Nik nechce mať s bolševikmi nič do činenia. Musíme si však uvedomiť, že aj tak nám môžu narobiť problémy pri presadzovaní dohody. Podľa mňa ju parlament ratifikuje až potom, ako sa k dohode pripojí aj Rusko. Vtedy môže Nórsko zabrať Špicbergy. Obávam sa, že to potrvá roky. Rusko bude znovu tvrdiť, že by mali ostať územím nikoho – *terra nullius*. Som však presvedčený, že skôr či neskôr sa budú musieť vzdať. Nemôžu sa vzpierať večne, ak sa mi podarí presvedčiť celý svet o tom, že Nórsko je v práve.“

Okolo stola sa na pár sekúnd rozhostilo ticho. Predtým, ako sa slova ujal Fredrik Stang, najskúsenejší politik spomedzi členov delegácie, si niekoľko mužov vymenilo pohľady.

„Obávam sa, že pokiaľ ide o Špicbergy, môžeme rátať s ruským odporom a konfliktmi i v budúcnosti – a to aj keď uznajú právoplatnosť dohody. Rusko by sa mohlo pozviechať a stať sa veľmocou. Ak by niekto kontroloval Špicbergy, odrezal by ich zo severu od Atlantického oceánu. Nechcem vyznievať ako pesimista. Teším sa z tej dohody ako všetci ostatní. Možno však otvorí dvere k pretrvávajúcim problémom s naším východným susedom.“

Stangov príspevok do diskusie okamžite, aj keď nie na dlhý čas, schladil náladu okolo stola. Keď Wedel Jarlsberg pozdvihol pohár na ďalší prípitok, muži sa opäť rozveselili.